

جریدہ علیہ

مشفقت جلید اسلامیک جریده رسمیه سیدر

ربیع الآخر ۱۳۳۸

عدد ۵۲

آیدہ بر نشر اول نور

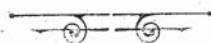
شعبی سنہ

کوکله یوکسالمک کی فنک بیک درلو آثار حیر تجشاسنی ارئه صورتیه شهرام تمدند
قطع مسافه ، علوم وفنونه اکتساب ملکه ایلدکرینه اقامه براهین حسیه ایلدین ملتیرک آردسند
قاچ دانه دینمز وار ؟ نصرانیت حاضره ، انظار تجسس وتدقیق دوچار حیرت ایدن
ترقیات اجانبه برمانعه تشکیل ایتیورده دین حق وعلم اولان اسلامیتی کذرکاه سعی ترقیمزه
انکل اولیور !

عقلمیزی باشیمزه آله لم : یمین ویساریمزه باقه لم ! دوشدیکمز شوزمین ذلت وحقارتدن
قالقمق ایسترسه ک دینمه درت ال ایله صاریه لم ! اودینه که انسانیت ظلمات وحشت وفترت
ایچنده شاشیروب قالمش ایکن شعشعه نورانوریه آفاق جهانی تنویر ایدرک شهرام ره
وخلاص کوسترمش ایدی . « افغیر دین الله یبغون ... »

دارالحکمة الاسلامیه اعضاسندن

ریحی

اسلام عالمیری ومتفکرلری

۱

حجة الاسلام ابو حامد محمد غزالی

۲

غزالی عتیق :

غزالی « میزان العمل » ک آخرنده اهل تقلیدک ضلال اوزره اولدیغنی ، آنحق استقلال
افکار وحیرت انظار ایله نجات حصول بوله جغنی [۱] واضع برصورتده بیان ایدرک
متنبی نک آتی الذکر بیتله تمثیل ایدیور :

خذ ماتراه ودع شیأ سمعت به فی طلعة الشمس ما یغنیک عن زحل [۲]

[۱] کا قال : وستعلم فی عاقبة امرک ظلم قائدک فلا خلاص الا فی الاستقلال .

[۲] کوردیککی طوت ، ایشدیککی براق ؛ کونشک طوغمسیله زخله احتیاجک قالماز .

۲۷ مثل ضرب ایدیور ، بشتی حرة بعد من اولدیور

غزالی استاذینت وفاتنه قدر یانندن آیرلیدی ؛ وفاندن صوکره نیسابوردن آیریلهرق وزیر نظام الملکی بولق اوزره معسکر [۱] خلیفه کیتدی .

نظام الملکک مجلسی اهل علم مجلسی ایدی . غزالی بوجلسده علمایله مناظرده بولندی ، خصملمری مغلوب ایتدی ، خصملمری ده غزالی نک فضل وکالی اعتراف ایتدیلر . وزیر مشارالیه غزالی نی تحیل ایدوب مدرسه نظامیه مدرس تعیین ایتدی .

غزالی [۴۸۴] تاریخنده بغداده کیدرک تدریساته بدء ایلدی . غزالی نک شهرتی آفاق طومش ایدی ، خراسانده اولدینی کبی عراقدهده مشار بالنان اولدی .

غزالی بوصردهده برطاقم تألیفات نافعهده بولندی . نته کیم فقهیه دائر البسیط ، الوسیط ، الوجیز ، الخلاصه ؛ جدله دائر المنتحل ؛ خلافه دائر مأخذ الخلاف ، لباب النظر ، تحصین المآخذ ، المبادی ، الغایات کبی آثار نفیسه بوصردهده قلمه آتمش ایدی .

بونکله برابر بوکبی مشاغل عظیمه غزالی نک آتش ذکاسنی سوندرمامش ، حق جلیبی استجلابه اولان حرصنی ، فرقه لرک اختلافاتی آردسندن استخلاصنی ازاله ایتماش ایدی .

غزالی معلوماتی تفتیش ایتدی . برده نه کورسون حسیات ضروریاتدن ماعداسننده امنیت ووثوقی قالمامش ایدی ، بوکا مأیوس اولدی ، یأسندن صوکره کندنی کندینه شویله دیدی :

مشکلاتی آنحق حسیات ضروریاتدن اولان جلیاتدن اقتباس ایتمکدن بشقه ، مشکلاتی بویلهجه حل ایتمکدن بشقه برامید یوقدر . اول امرده بونلری احکام (تحکیم) ایتمک لازمدر . تاکه

محسوساته اولان اعتماد ، ضروریاتده غلطدن امن ووثوق عجابوندن اول تقلید یاتده اولان امن ووثوق ، اکثر خلقت نظر یاتده اولان امن ووثوق جنسندن میدر ؟ یوقسه غوروغاتی

اولیان امن ووثوق محقق میدر ؟ بوراسی تبیین ایده .

غزالی بونک اوزرینه محسوسات ضروریاتی کمال انهماک ایله تأمل ایتمکه ، عجابوندهده شک ایتمک ممکن اوله بیله حکمی دیه دوشونمکه باشلادی ، بو اوزون اوزادی به اولان

تشکک غزالی بی محسوساتده وثوق وامنی تسلیم ایتیه جک بدرجه به کتیردی ، بوشک کیتدکجه توسع ایدرک نهایت غزالی به نفسی شویله خطابه بدء ایتدی :

« محسوساته فصل اعتماد اولنور ؟ انک اک قوتلیسی حاسه بصر دکیدر ؟ حالبوکه

اوده کولککيه باقیورده انی طور یور کوریور ؛ حرکت ایتیمور کوریور ، آنده حرکت یوقدر ديه حکم ایدیور ؛ بر ساعت مشاهدیدن صوکره بیلورکه کولکک حرکت ایدیور ، یغته و دفعه حرکت ایتیمور علی التدریج ذره ذره حرکت ایدیور ، حتی کندنده اصلا توقف حالی بیله بولیمور ؛ کواکه باقیور ، انی دینار قدر اوفق برشی کوریور ، صکره براهین هندسیه آنک مقدارجه ارضدن بیوک اولدیغنه دلالت ایدیور ؛ دها بونک کی یجه محسوساتده حاکم عقل حاکم حسک احکامنی تکذیب ایدیور ، او یله بر تکذیب ایدیورکه آنک مدافعه سنه مجال قالیور .

نفسک بوخطابی غزالیده محسوساته اولان اعتمادنی سلب ایتدی ، ارتق غزالی نک محسوساتده اعتمادی قلمدی . ارتق شویله دیمکه باشلادی :

[اولسه اولسه « اون اوچدن چوقدر ، شیء واحدده نفی و اثبات اجتماع ایتمز ؛ برشیء هم حادث ، هم قدیم ، هم موجود ، هم معدوم ، هم واجب ، هم مستحیل اولماز ؛ کی اولیادن اولان عقلیاته وثوق اولنه جقدر .] فقط محسوسات اکا همان بویله جواب ویردی : بکا اولان وثوقک کی عقلیاته نصل وثوقکدن امین اولورسک ؛ بوندن اول بکا وثوقک وارایدی . حاکم عقل کلدی ، بنی تکذیب ایتدی ، اگر حاکم عقل اولمیدی سن بنی تصدیقه مستمراوله جق ایدک . اوله بیلیرکه ادراک عقلک وراسندهده بشقه بر حاکم وادرد . او حاکم تجلی ایدم جک اولورسه حاکم عقل تجلی و ظهور ایلانصل بنی تکذیب ایتمز ایسه اوده عقلی تکذیب ایدم جکدر ، بوادراکک عدم تجلی وعدم ظهوری آنک امتناعه دلالت ایتمز .

غزالی نک نفسی بوراده توقف ایتدی ، بواشکالی رؤیا ایله تأیید ایدک دیدی که : کورمز میسین که اویقوده برطاقم شیلر اعتقاد ایدیورسین ، برطاقم احوال تخیل ایدیورسین ، اوحالده ایکن او واقعاتده اصلا شبهه ایتیمورسک ، صوکره او یانجه اکلا یورسک که اومخیلات و معتقداتندن هیچ برینک اصلی یوق ایش ارتق خال یقظه کده حس ویا عقل ایلا اعتقاد ایتدی کک شیلرک هپسندن نصل امین اولورسین ؛ اوت سنک او اعتقادک حالکه اضافتله حقدرد : او اعتقاد بر حقیقت اضافیه در . فقط ممکندرکه سنکا دیکر بر حال طاری اولسونده اوحالک یقظه حالکه اولان نسبتی — حال یقظه کک حال نومه نسبتی — کی اولسون ؛ اکا حال یقظه کک حال نومک اولسون . شاید بو حال سنکا کله جک اولورسه یقینا بیلیرسین که عقلک ایله

توهم استدیكك شیلر بتون خیالات ایتمش، اصلینز شیلر ایتمش؛ یاخود اوله بیلیرکه «بو حال متصوفه نك حالمز ديه ادعا ایتدکری شی اولسون»؛ چونکه صوفیه زعم ایدرلرکه انفسلری مزه (استغراقه) طالب حواسمزدن غائب اولدیغمز زمان برطاقم احوال مشاهده ایدرلرکه او احوال بو معقولانه او یغون اولیور؟ یاخود اوله بیلیرکه «بو حال حال موت اولسون» زیرا رسول اکرم «ناس نیام فاذا ماتوا انتبهوا» [۱] بیورمشلردر. اوله بیلیرکه حیات دنیا آخرته نسبتله نوم اولورده انسان اولدیکی وقت اکا شمیدیکی مشاهداتنك خلاقی اوله رق برطاقم اشیا ظاهر اوله؛ بویه جه کندوسنه «فکشفنا عنك غطاءك فبصرك اليوم حديد» [۲] دنيله. غزالی نك نفسنه بوکچی خواطر برعقده ویردی، غزالی بو عقده نك ازاله سی ایچون برعلاج تدارکنه تشبیه ایلدی، حاصل اولان عقده نك ازاله سی ممکن اوله مادی، زیرا بو عقده نك حلی آنجق دلیل ایله ممکن اوله بیله جك ایدی، دلیل اقامه سی ده انجق علوم اوله دن مرکب اولان مقدماته متوقف ایدی. اولیات مسلم اولما قله دلیل ترتیبی ممکن اوله میه جق ایدی. بناء علیه غزالی دردینه دوا بوله مدی، بالعکس درد آرمغه باشلادی. غزالی - «المنقذ من الضلال» ده بیانی وجهله - تقریباً ایکی آی قدر مقال ایله، لفظ ایله دکل؛ لکن حال ایله، معنایله سفسطه مذهبنده قالدی، به مدت ظرفنده سوفسطائی دن، حسابیه دن اولدی، معنایاً و حالاً سوفسطائی ایدی، فقط لفظاً و مقالاً سوفسطائی کی اظهار و افشا اتمامش ایدی؛ تا که جناب حق غزالی بی او مرصدن قورتاردی. نفسی شفا یاب اولدی، صحت و اعتدال بولدی، ضروریات عقلیه نك مقبول و موثوق بها اولدیغنی یقیناً بیلدی، بوا یسه - غزالی نك بیانی وجهله - نظم دلیل، ترتیب کلام یعنی استدلال طریق ایله دکل، بایکجه جناب حق قلبنه القا ایلدیکی برنور «الهام» سایه سنده اولدی، بونور اکثر ابواب معارفك مفتاحی در. کشفك (هر شئی حقیقی اوزره بیلیمه نك) ادله مجردیه موقوف اولدیغنی ظن ایدنلر جناب حقك رحمت و اسعاسنی طار التمشلردر.

(فن یردالله ان یهدیه یشرح صدره للاسلام)

• کانون ثانی ۳۳۵

دارالحکمة الاسلامیه اعضاءندن

اسماعیل حق

[۱] ناس او یقوده در؛ اولدکری زمان او یانیرلر.
[۲] ارتق کوزینك پرده سی آجیق بوکون نظرک کسکین در